

Szkoła Doktorska Szkoły Nauk Humanistycznych

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Filozoficzny

Nauka w społeczeństwie. Wstęp do studiów nad nauką i techniką

dr hab. prof. UAM Andrzej W. Nowak

Dziedzina/ dyscyplina	Filozofia nauki i techniki, socjologia wiedzy, studia nad nauką i techniką
Rodzaj zajęć	wykład z elementami ćwiczeń
Język	polski
Liczba godzin	30 wykładu plus 15 ćwiczeń
Cel zajęć	<p>Celem wykładu jest prezentacja studiów nad nauką i techniką (Science Technology Studies - STS). Ten, wciąż relatywnie nieznaną obszar badań w Polsce koncentruje się na funkcjonowaniu nauki i techniki w społeczeństwie. Badania STS oparte są na empirycznych studiach przypadków z obszaru funkcjonowania nauki i techniki w społeczeństwie. Szczególnie ważne są badania kontrowersji naukowych oraz tych z innowacji, które powodują lęki społeczne. W odróżnieniu od filozofii i metodologii nauki zainteresowanie nauką przeniesione jest z poziomu teoretycznego na jej wymiar praktyczny – prowadzi się analizy dotyczące usytuowania praktyk naukowych, laboratoryjnych. Ważnym wymiarem tego nurtu jest badanie w jaki sposób wiedza naukowa koresponduje z innymi rodzajami wiedzy oraz badanie relacji pomiędzy wiedzą ekspertów i laików.</p> <p>W zaproponowanym cyklu wykładowym, dużą rolę odgrywać będzie analiza kontrowersji naukowo-społecznych, dlatego, że dzisiejsza nauka rzuca nam dwojakiego rodzaju wyzwanie. Z jednej strony generuje ona na niespotykaną wcześniej skalę źródła niepewności i lęków. Z drugiej, jednakże prowokuje postawy irracjonalne i antynaukowe, których popularność podmywa oświeceniowe fundamenty nowoczesności. Nauka jest jednocześnie źródłem niewątpliwego sukcesu, jak i stwarza nieznaną wcześniej i nie dające się w pełni kontrolować zagrożenia. Zaprezentowane w wykładach ujęcie praktyki naukowej odbiega od tych dwóch obrazów. Bazuje on na wspomnianych wyżej studiach nad nauką i techniką, które skupiły się na drobiazgowych analizach praktyki laboratoryjnej. We wprowadzeniu przedstawiona zostaje argumentacja wspierająca owo podejście do problemu.</p>
Treści kształcenia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Procesy społeczne poprzez które wiedza naukowa i techniczna wchodzi we wzajemne relacje, kształtuje warunkuje to, co społeczne. 2. Sposoby w jakie wiedza naukowa i techniczna jest ucieleśniania, zawarta, w praktykach, tekstach, maszynach, obrazach oraz w jaki sposób dochodzi do jej dystrybucji. 3. Sposoby w jakie ludzie używają, rekonfigurują wiedzę naukową i techniczną oraz w jaki sposób i występują w opozycji w stosunku do niej. 4. Kwestie normatywne związane z rozwojem naukowym i technicznym. 5. Kontrowersje naukowo-społeczne (ruchy antyszczepionkowe, GMO, energetyka

	<p>jadrowa, problem ekspertyz naukowych, biopolityka i bioetyka).</p> <p>6. Miejsce nauki i techniki w świecie współczesnym.</p>
Wymagania wstępne	Brak specyficznych wymagań poza umiejętność czytania tekstów naukowych w języku angielskim. Ze względu na specyfikę Studiów nad Nauką i Techniką wykład będzie otwarty dla wszystkich kierunków. Ważnym elementem wykładu będzie odwoływanie się do studiów przypadku, co ułatwia pracę w zespołach interdyscyplinarnych.
Efekty kształcenia	
Po zakończeniu zajęć doktorant potrafi:	Metody weryfikacji
Śledzić sposoby dystrybucji i krążenia wiedzy i nauki w społeczeństwie	Praca zaliczeniowa, wygłoszenie referatu na konferencji kończącej cykl, realizacja zadań w trakcie zajęć
1. Potrafi zrozumieć relacje pomiędzy modelowaniem rzeczywistości a jej przekształcaniem	j.w.
2. Potrafi rozróżnić pomiędzy wiedzą ekspercką a innymi obiegami wiedzy.	j.w.
3. Potrafi upowszechniać naukę stosując się do standardów opartych na dowodach „evidence-based”. Jest w stanie wykryć ideologiczne uwarunkowania wiedzy.	j.w.
4. Rozpoznać i zrekonstruować wybrane kontrowersje społeczno-naukowe	j.w.
5. Zrekonstruować jakie wiedza naukowa i techniczna jest ucieleśniania, zawarta, w praktykach, tekstach, maszynach, artefaktach.	j.w.
6. Przeprowadzić prosta autoetnograficzną obserwację własnej praktyki naukowej	
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Abriszewski Krzysztof (2005): Czy dialog realizmu z konstruktywizmem może być konstruktywny? Analiza dyskusji wokół książki „Propaganda scjentystyczna”, w: Ruch Filozoficzny 2 (2). 2. Abriszewski Krzysztof (2008): Poznanie, zbiorowość, polityka. Analiza teorii aktora-sieci Bruno Latoura, Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas” (Horyzonty Nowoczesności, t. 71). 3. Abriszewski Krzysztof (2010): Wszystko Otwarte Na Nowo: Teoria Aktora-Sieci I Filozofia Kultury: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. 4. Abriszewski Krzysztof (2013): Kulturowe funkcje filozofowania, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. 5. Abriszewski Krzysztof, Afeltowicz Łukasz (2009): Arterioskleroza i jej wersje: krążąca referencja, perspektywizm i ontologiczna frakcyjność, w: Zagadnienia Naukoznawstwa z. 3-4 (45), s. 295-313. 6. Bijker, Wiebe and John Law, eds. (1994). Shaping Technology / Building Society: Studies in Sociotechnical Change, Cambridge, MA: MIT Press (Inside Technology Series). 7. Bijker, Wiebe, Hughes, Thomas & Pinch, Trevor, eds. (1987). The Social Construction of Technological Systems: New Directions in the Sociology and History of Technology, Cambridge MA/London: MIT Press. 8. Binczyk Ewa (2013): Technonauka w społeczeństwie ryzyka, w: Filozofia wobec niepożądanych następstw praktycznego sukcesu. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK.

9. Bucchi Massimiano (2009): *Beyond technocracy. Science, politics and citizens.* Dordrecht, London: Springer.
10. Callon Michel, Lascoumes Pierre, Barthe Yannick (2009): *Acting in an uncertain world. An essay on technical democracy.* Cambridge, Mass.: MIT Press (Inside technology).
11. Epstein Steven (1995): *The construction of lay expertise: AIDS activism and the forging of credibility in the reform of clinical trials,* w: *Science, Technology & Human Values* 20 (4), s. 408-437.
12. Epstein Steven (1996): *Impure science. AIDS, activism, and the politics of knowledge.* Berkeley: University of California Press (Medicine and society).
13. Fleck Ludwik (2006): *Psychosocjologia poznania naukowego,* w: UMCS, Lublin.
14. Fleck Ludwik, Tuskiewicz Maria, Cackowski Zdzisław (1986): *Powstanie i rozwój faktunaukowego. Wprowadzenie do nauki o stylu myślowym i kolektywie myślowym.* Lublin: Wydawnictwo Lubelskie (Człowiek i Świat Człowieka).
15. Fuller Steve (2009): *Nauka vs religia? Inteligentny projekt a zagadnienia ewolucji.* Poznań: Zysk i S-ka (Antropos).
16. Gawande Atul (2012): *Potęga checklisty. Jak opanować chaos i zyskać swobodę w działaniu.* Kraków: Wydawnictwo Znak.
17. Gawande Atul (2015a): *Komplikacje. Zapiski chirurga o niedoskonałej nauce.* Warszawa: Wydawnictwo „Magnum”.
18. Gawande Atul (2015b): *Śmiertelni. Medycyna i to co najważniejsze.* Warszawa: Wydawnictwo Magnum.
19. Goldacre Ben (2011): *Lekarze, naukowcy, szarlatani. Od przerażonego pacjenta do świadomego konsumenta.* Gliwice: Septem – Wydawnictwo „Helion”.
20. Goldacre Ben. (2013): *Złe leki. Jak firmy farmaceutyczne wprowadzają w błąd lekarzy i krzywdzą pacjentów.* Katowice: Wydawnictwo Sonia Draga; P.H.U. Sonia Draga.
21. Jasanoff Sheila (2004): *States of knowledge: the co-production of science and the social order:* Routledge.
22. Jasanoff, Sheila, Markle, Gerald, Petersen, James and Pinch, Trevor, eds. (1994). *Handbook of Science and Technology Studies.* Thousand Oaks, CA: Sage.
23. Krawczak Anna (2016): *In vitro. Bez strachu, bez ideologii.* Warszawa: Muza SA.
24. Krawczyk Ewa (2012): *Historia ruchu antyszczepionkowego,* w: *Zdrowie. Przewodnik Krytyki politycznej.* Wyd. 1. Warszawa: Wydawn. Krytyki Politycznej (Przewodniki Krytyki
25. Krimsky Sheldon (2006): *Nauka skorumpowana? O niejasnych związkach nauki i biznesu.* Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy; Państwowy Instytut Wydawniczy.
26. Latour Bruno (2009a): *Dajcie mi laboratorium a poruszę świat,* w: *Teksty Drugie* (1/2 (115/116)), s. 163-192.
27. Latour Bruno (2009b): *Polityka natury. Nauki wkraczają do demokracji.* Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej (Seria Idee, t. 14).
28. Latour Bruno (2009c): *Rozwój głupcze czyli jak modernizować modernizację,* w: *Ekologia. Przewodnik Krytyki Politycznej,* red. Michał Sutowski i Joanna Tokarz. Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej; Wydawnictwo Krytyki Politycznej, s. 53-75.
29. Latour Bruno (2010): *Splatając na nowo to, co społeczne: wprowadzenie do teorii aktora-sieci.* Kraków: Universitas.
30. Latour Bruno (2011): *Nigdy nie byliśmy nowocześni.* Warszawa: Oficyna Naukowa,

	<p>31. Latour Bruno (2012a): Love Your Monsters, dostępne na stronie internetowej: http://thebreakthrough.org/index.php/journal/past-issues/issue-2/love-your-monsters.</p> <p>32. Latour Bruno (2012b): Wizualizacja i poznanie: zrysowywanie rzeczy razem, w: Avant: Trends in Interdisciplinary Studies 3 (T).</p> <p>33. Latour Bruno (2013): Nadzieja Pandory. Eseje o rzeczywistości w studiach nad nauką. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (Polityka w Kulturze).</p> <p>34. Lemke Thomas (2010): Biopolityka: Wydawnictwo Sic!</p> <p>35. Mol Annemarie (2008): The logic of care. Health and the problem of patient choice. London, New York: Routledge</p> <p>36. Mol, Annemarie (2002). The Body Multiple: Ontology in Medical Practice, Duke University Press Books.</p> <p>37. Mooney Chris, Kirshenbaum Sheril (2009): Unscientific America. How scientific illiteracy threatens our future. New York: Basic Books.</p> <p>38. Mnookin Seth, (2019) Wirus paniki. Historia kontrowersji wokół szczepionek i autyzmu, Wydawnictwo Czarne.</p> <p>39. Nowak Andrzej W. (2016), Poznań-Warszawa, Wyobrażenia ontologiczna. Filozoficzna (re)konstrukcja fronetycznych nauk społecznych, IBL/Wydawnictwo Naukowe UAM.</p> <p>40. Nowak Andrzej W., Abriszewski Krzysztof, Wróblewski Michał, (2016), Czyje lęki? Czyja nauka? Struktury wiedzy wobec kontrowersji naukowo społecznych, Poznań Wydawnictwo Naukowe UAM,</p> <p>41. Oreskes Naomi, Conway Erik M. (2011): Merchants of Doubt: How a Handful of Scientists Obscured the Truth on Issues from Tobacco Smoke to Global Warming: Bloomsbury USA.</p> <p>42. Polak Paulina (2011): Nowe formy korupcji. Analiza socjologiczna sektora farmaceutycznego w Polsce. Kraków: Zakład Wydawniczy „Nomos”.</p> <p>43. Rabeharisoa Vololona, Moreira Tiago, Akrich Madeleine (2013): Evidence-based activism: Patients’ organisations, users’ and activist’s groups in knowledge society</p> <p>44. Stankiewicz Piotr (2011): Od przekonywania do współdecydowania: zarządzanie konfliktami wokół ryzyka i technologii, w: Studia Socjologiczne (4 (203), s. 95-120</p> <p>45. Woźniak Tomasz (2000): Propaganda scjentystyczna: funkcje społeczne przekazów popularnonaukowych: Wydawn. Instytutu Filozofii i Socjologii PAN</p> <p>46. Zaremba Maciej (2011): Higieniści. Z dziejów eugeniki. Wołowiec: Wydawnictwo Czarne.</p>
Szczegółowe informacje	Semestr zimowy 2020/2021